

Biljana Božinovski in Marjetka Rangus

KAKO IZOBRAŽEVATI KOMPETENTNE IN HKRATI ODGOVORNE STROKOVNJAKE

Oblikovanje učnih izidov za krajša izobraževanja in
druge učne načrte v turizmu in širše

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

Univerza v Mariboru

Fakulteta za turizem

Kako izobraževati kompetentne in hkrati odgovorne strokovnjake

Oblikovanje učnih izidov za krajša izobraževanja in
druge učne načrte v turizmu in širše

Avtorici

Biljana Božinovski

Marjetka Rangus

September 2026

Naslov <i>Title</i>	Kako izobraževati kompetentne in hkrati odgovorne strokovnjake <i>Educating Competent and Responsible Professionals</i>
Podnaslov <i>Subtitle</i>	Oblikovanje učnih izidov za krajša izobraževanja in druge učne načrte v turizmu in širše <i>Designing Learning Outcomes for Short Courses and Other Programmes in Tourism and Beyond</i>
Avtorici <i>Authors</i>	Biljana Božinovski (Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem) Marjetka Rangus (Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem)
Jezikovni pregled <i>Language editing</i>	Vera Samohod
Tehnični urednik <i>Technical editor</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)
Grafika na ovitku <i>Cover graphic</i>	An asphalt road ..., foto: Frederik Löwer, unsplash.com, 2019 White and ..., foto: Amy Humphries, unsplash.com, 2018
Grafične priloge <i>Graphic material</i>	Viri so lastni, če ni navedeno drugače. Božinovski, Rangus (avtorici), 2026
Založnik <i>Published by</i>	Univerza v Mariboru Univerzitetna založba Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija https://press.um.si , zalozba@um.si
Izdajatelj <i>Issued by</i>	Univerza v Mariboru Fakulteta za turizem Cesta prvih borcev 36, 8250 Brežice, Slovenija https://www.ft.um.si , ft@um.si
Izdaja <i>Edition</i>	Prva elektronska izdaja
Vrsta publikacije <i>Publication type</i>	E-knjiga
Dostopno na <i>Available at</i>	http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1163
Izdano <i>Published at</i>	Maribor, Slovenija, september 2026

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ University of Maribor, University of Maribor Press

Besedilo / Text © Božinovski, Rangus (avtorici), 2026

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna. / *This work is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.*

Licenca dovoli uporabnikom reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javno priobčitev in predelavo avtorskega dela, če navedejo avtorja in širijo avtorsko delo/predelavo naprej pod istimi pogoji. Za nova dela, ki bodo nastala s predelavo, bo tako tudi dovoljena komercialna uporaba. Od BY NC SA licence se ta razlikuje samo v tem, da je tu dovoljena tudi komercialna uporaba dela/predelave.

Vsa gradiva tretjih oseb v tej knjigi so objavljena pod licenco Creative Commons, razen če to ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani COBISS.SI-ID 291191555 ISBN 978-961-299-199-9 (PDF)

ISBN 978-961-299-199-9 (pdf)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.ft.3.2026>

Cena
Price Brezplačni izvod

Odgovorna oseba založnika prof. dr. Dean Korošak,
For publisher rektor Univerze v Mariboru

Citiranje Božinovski, B., Rangus, M. (2026). *Kako izobraževati kompetentne*
Attribution in hkrati odgovorne strokovnjake: oblikovanje učnih izidov za krajša izobraževanja in druge učne načrte v turizmu in širše. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.ft.3.2026

Kazalo

1	Prihodnost turizma in izobraževanja za turizem.....	1
2	Mikrodokazila kot dopolnitev sistema makrodokazil	3
2.1	O krajših izobraževanjih.....	5
3	Sodelovanje med visokošolskimi zavodi in turističnim sektorjem	7
4	Diplomanti kot strokovnjaki na svojem področju in hkrati državljani sveta.....	11
4.1	Načela filozofsko ozaveščenega praktika.....	12
4.2	Primeri učnih izidov krajših izobraževanj na področju turizma, ovrednotenih v smislu štirih kategorij kompetenc.....	13
4.3	Izkušnja iz modula 'Globalno državljanstvo in turizem' na Tehnološki univerzi v Dublinu na Irskem.....	16
5	Na kratko o oblikovanju učnih izidov	19
5.1	Načrtovanje, skladno z Bloomovo taksonomijo.....	19
5.2	Specifika učnih izidov krajših izobraževanj.....	22
5.3	Trajnostne kompetence in GreenComp	23
5.4	Drugi kompetenčni okvirji.....	25
5.5	Delovni listi za lažje oblikovanje učnih izidov.....	28
6	Terminološki izzivi	31
7	Piscem učnih izidov v premislek.....	33
	Viri in literatura.....	35

1 Prihodnost turizma in izobraževanja za turizem

Področje turizma se spričo ponovne izjemne rasti sooča s številnimi družbeno-ekonomskimi in okoljskimi izzivi, ki ogrožajo kakovost turistične izkušnje kot tudi dolgoročno vzdržnost destinacij, hkrati pa vplivajo na blaginjo lokalnih skupnosti, socialno kohezijo, ekonomsko stabilnost in stanje naravnega okolja. Turizem ima velik potencial za **ustvarjanje pozitivnih sprememb**, pa tudi za povzročanje škode, zato je ključno, da se na vseh ravneh – destinaciji kot celoti in tudi na posameznih delovnih mestih – ravna premišljeno in odgovorno. Pomemben del te odgovornosti nosijo visokošolske institucije, ki morajo bodoče strokovnjake opremiti ne le s poglobljenim znanjem, veščinami in praktičnimi znanji, potrebnimi za neposredno opravljanje nalog v turizmu, temveč tudi s **širšim pogledom, ki omogoča sprejemanje odločitev ob zavedanju posledic za lokalno skupnost, družbo in okolje**. Pri tem je pomembno, da učni proces ne ostane na ravni ozaveščanja, temveč da študentom pokažemo, kako lahko tudi sami prispevajo k pozitivnim spremembam. Znano je namreč (Mottiar, 2026, rokopis oddan v objavo; Tucker, 2025; UNICEF Slovenija, 2025), da se mladi danes pogosto soočajo z negotovostjo glede svoje prihodnosti in občutkom nemoči, še posebej glede globalnih problemov, kot so podnebne spremembe, neenakosti in socialna vprašanja. Izobraževalni programi morajo zato študente opolnomočiti, da prepoznajo svoj potencial za

ukrepanje, razvijejo veščine globalnega državljanstva in razumejo, kako lahko njihova prizadevanja pozitivno vplivajo na skupnosti, destinacije in turistični sektor kot celoto. Potrebna je pedagogika, ki vrača upanje (*pedagogy of hope* (Freire, 1992/2007) oziroma *hope-full teaching* (Tucker, 2025).

Turizem je v dobi umetne inteligence, digitalizacije ter drugih tehnoloških in družbenih sprememb tudi izjemno dinamična panoga, ki zahteva vedno nova znanja in spretnosti. **Novi tehnološki pristopi**, kot so pametni turistični sistemi, algoritmi za personalizacijo doživetij in digitalna orodja za upravljanje destinacij, spreminjajo način, kako deluje turistični sektor, kako se oblikujejo ponudbe in kako turisti doživljajo destinacije. Te spremembe postavljajo nove zahteve pred strokovnjake v turizmu, ki morajo poleg klasičnih poklicnih znanj obvladati digitalne kompetence, kritično razmišljanje in sposobnost prilagajanja hitrim spremembam. Tudi v tem kontekstu se izobraževalni programi soočajo z izzivom, kako pripraviti bodoče strokovnjake, da bodo sposobni ne le slediti razvoju, temveč tudi aktivno soustvarjati inovacije in trajnostne rešitve v globalno povezanem turističnem okolju.

Kompetence diplomantov morajo biti povezane s potrebami na trgu in jih je treba skladno z razvojem ažurno posodabljati **v sodelovanju s turističnim sektorjem**. Ker je razvoj v panogi hiter in neprekinjen, so tudi po zaključenem visokošolskem izobraževanju potrebna dodatna izobraževanja in usposabljanja za pridobitev specifičnih kompetenc, potrebnih za opravljanje določenih del. Tu lahko visokošolske institucije na področju turizma igrajo pomembno vlogo, in sicer z zagotavljanjem krajših izobraževanj na različnih področjih, ki se zaključijo s podelitvijo mikrodokazil o usposobljenosti. Več: Mottiar, 2026, rokopis oddan v objavo; Tucker, 2025; UN Tourism, 2025; Edelman idr., 2022; Hayes in Tucker, 2022; Tribe in Paddison, 2021; Dredge idr., 2012; Tribe, 2002.

2 Mikrodokazila kot dopolnitev sistema makrodokazil

Mikrodokazilo pomeni zapis učnih izidov, ki jih je učeči se pridobil na podlagi akreditiranega izobraževanja manjšega obsega, ki se zaključi s preverjanjem in ocenjevanjem učnih izidov.

Za razliko od t. i. makrodokazil, kot so diplome ali licence, ki zahtevajo daljši in celovit študij, se mikrodokazila (tj. krajša izobraževanja in usposabljanja) osredotočajo na specifična ožje opredeljena znanja in veščine, do katerih je mogoče priti v krajšem časovnem obdobju. V kontekstu turizma gre lahko npr. za usposabljanje s področja trajnostnega poročanja ali iz uporabe VR tehnologije za dopolnitev obstoječega turističnega produkta. V sisteme izobraževanja se vključujejo kot dopolnitev, nadgradnja in/ali nadaljevanje študijskih programov, ne kot njihovo nadomestilo. Namenjena so za pridobivanje dodatnih specifičnih znanj, potrebnih za opravljanje določenega poklica, odpiranje novih kariernih možnosti ali za širjenje lastnih obzorij, in omogočajo **hitro odzivanje visokošolskih zavodov na potrebe panoge in družbe**. Pri oblikovanju učnih izidov za mikrodokazila je zato ključnega pomena utečeno **sodelovanje s partnerji iz turističnega sektorja**. V luči hitrih

tehnoloških sprememb v panogi obstaja velika potreba, da kader v turizmu in druge redno nadgrajuje svoja znanja in spretnosti, se izpopolnjuje, tudi prekvalificira, in mikrodokazila so v tem smislu za gospodarstvo bolj sprejemljiva od daljših oblik izobraževanja, saj so izrazito ciljno usmerjena in jih je zaradi kratkega trajanja lažje umestiti v delovni proces.

Izraz 'mikrodokazilo' se v praksi uporablja na dva načina: označuje listino, ki je izdana po krajšem izobraževanju in usposabljanju (ta raba je pravilna), hkrati pa se pogovorno pogosto uporablja tudi za to izobraževanje oziroma usposabljanje samo. Slednja raba ni ustrezna, zato v tem dokumentu ločujemo na eni strani med *krajšim izobraževanjem oziroma usposabljanjem* in na drugi strani *listino*, ki se izda po uspešno opravljenem krajšem izobraževanju oziroma usposabljanju (tj. *mikrodokazilom*).

V kontekstu humanističnih vrednot visokošolskega izobraževanja se v zvezi z mikrodokazili sicer opozarja na nevarnost klestenja izobraževalnih vsebin zgolj na pakete veščin in kompetenc, s katerimi naslavljamo kratkoročne potrebe trga dela ob hkratnem potiskanju širših humanističnih, intelektualnih in družbenih razsežnosti izobraževanja v ozadje. Logika »uči se, da boš zaslužil« (Deweyjeva skovanka *learn-to-earn* (1917/1976)) sledi korporativno naravnemu modelu, ki daje prednost produktivnosti in dobičkonosnosti in vodi stran od poslanstva visokega šolstva – razvijati celostno razmišljujoče, odgovorne posameznike in prispevati k družbenemu napredku. Zato je pri oblikovanju učnih izidov tudi za krajša izobraževanja izrednega pomena poskrbeti, da zagotovimo znanja in veščine, s katerimi bodo udeleženci ne le učinkovito opravljali strokovne naloge, temveč razumeli širši kontekst, kritično presojali informacije, raziskovali nove pristope in ustvarjali rešitve za prihodnje izzive. Več: Dewey, 1917/1996.

V turističnem sektorju se danes poudarja potreba po preoblikovanju kurikula v smeri modularnih, z mikrodokazili zaključenih učni enot, ki v vseh disciplinah združujejo transverzalne kompetence na področju trajnostnosti, etike in globalnega sistemskega razmišljanja. Študijski programi morajo usposablјati ne le za zaposlitev, temveč tudi za etično vodenje in razvoj regenerativnega turizma (UN Tourism, 2025).

2.1 O krajših izobraževanjih

Vse tehnične podrobnosti kot tudi praktični napotki za pripravo učnega načrta z učnimi izidi za krajša izobraževanja (mikrodokazila), vključno z obsegom glede na nacionalno ogrožje kvalifikacij, prenosljivostjo, združljivostjo, priznavanjem, (ne)obveznimi sestavinami, življenjskim ciklom krajših izobraževanj, pot potrjevanja in akreditacije itd. so opredeljeni v Procesih notranjega upravljanja in spremljanja kakovosti krajših izobraževanj in usposabljanj za pridobitev mikrodokazila na Univerzi v Mariboru (Univerza v Mariboru, 2026).

Krajša izobraževanja in usposabljanja so namenjena vsem, ki si želijo pridobiti nova znanja in veščine, ne glede na starost. Tako v kontekstu udeležencev ne govorimo zgolj o študentih, ampak prav tako o že zaposlenih z delovnimi izkušnjami oziroma diplomantih, pa tudi o tistih, ki se v visokošolsko izobraževanje niso nikoli vključili. Izobraževanja lahko potekajo v živo ali na daljavo, lahko so različno dolga (od nekaj ur do nekaj mesecev) in so glede na obseg dela slušatelja ovrednotena z ustreznim številom kreditnih točk (ECTS) in zapisom doseženih kompetenc. Slovenska zakonodaja predvideva za krajša izobraževanja 1–9 ECTS, kar pomeni 30–270 ur obremenitve za slušatelja, razporejene med kontaktne ure oziroma sinhrono ali asinhrono izvedbo na daljavo in samostojno delo slušatelja. Krajša izobraževanja so zasnovana modularno, kar pomeni, da je več različnih mogoče povezati v večji modul po principu zlaganja (*stacking*), kar omogoča postopno pridobitev potrebnih znanj in veščin na določenem področju. Potrdila se običajno izdajo tudi v digitalni obliki kot značke oz. potrdila o izobraževanju. Mikrodokazila v zasnovi omogočajo prenosljivost med sektorji izobraževanja in usposabljanja, na trgu dela in med državami. Več informacij: European Commission, 2015; Lantero idr., 2021; Svet Evropske unije, 2022; Univerza v Mariboru, 2026; Ngoc Ha idr., 2025; Zakon o visokem šolstvu (ZViS-1), Uradni list RS št. 56/2025; Evropska komisija, n.d.-b.

Za orientacijo pri kreditnem vrednotenju krajših izobraževanj je vrednost 1 ECTS, kot jo določa Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS). V procesu usposabljanja z mikrodokazili velja v kontekstu vseživljenjskega učenja 1 ECTS kot ekvivalent za 25 do 30 ur, ki jih udeleženec porabi za pridobivanje kompetenc. To vključuje predpripravo na usposabljanje (študij literature, pridobivanje gradiv, informacij), usposabljanje, pripravo na preverjanje znanja, preverjanje znanja in evalviranje. V pomoč je lahko tudi Uporabniški priročnik za ECTS (European Commission, 2015)..

3 Sodelovanje med visokošolskimi zavodi in turističnim sektorjem

Turizem je dinamična, hitro spreminjajoča se panoga, zato morajo izobraževalne ustanove študentom omogočiti neposreden stik z realnim delovnim okoljem, aktualnimi trendi in praktičnimi izzivi. Tesno sodelovanje med visokošolskimi zavodi in turističnim sektorjem je torej ključnega pomena, saj zagotavlja usklajen razvoj kadrov, ki jih sektor nujno potrebuje. To sodelovanje je raznoliko: od obiskov strokovnjakov iz prakse v predavalnicah in študentov v delovnih organizacijah do vključevanja praktičnega usposabljanja v turističnih podjetjih v študijski proces ter do strateško–svetovalnih partnerstev, kot je npr. Strateški forum Fakultete za turizem UM.

Tudi pri oblikovanju učnih izidov za krajša ali daljša izobraževanja v turizmu je smiselno partnerstvo s turističnim sektorjem, saj so izobraževanja v tem primeru usklajena z dejanskimi potrebami sektorja v smislu poznavanja aktualnih trendov, kompetenc in veščin, ki jih na trgu pričakujejo od bodočih zaposlenih. Vključevanje

gospodarstva omogoča, da se **učne izide utemelji na realnih delovnih procesih**, študenti pa pridobijo **znanja in spretnosti, ki so neposredno uporabni v praksi**. Na ta način se krepí zaposljivost diplomantov, povečata pa se tudi konkurenčnost destinacij in podjetij.

Potrebno je sicer zavedanje, da je most med turističnim sektorjem in visokošolskim sistemom mestoma majav, saj vlada na strani turističnega sektorja v številnih primerih nezaupanje do znanja, ki se razvija v visokošolskih zavodih na podlagi raziskav. Po drugi strani študije kažejo tudi ravno nasprotno, namreč da partnerji iz gospodarstva cenijo sodelovanje z izobraževalnimi institucijami, saj jim to večja ugled, hkrati pa daje možnost, da preizprašajo svoje pristope in pridejo v stik z mladimi in njihovimi svežimi pogledi.

Pregled dobrih praks iz pilotnih projektov v okviru NOO *Prožne oblike izobraževanja: zeleni prehod in turizem 5.0*, izvedenih na Fakulteti za turizem UM, kot tudi izkušnje drugih institucij pokažejo več skupnih značilnosti uspešnega sodelovanja med visokošolskimi zavodi in turističnim sektorjem pri oblikovanju učnih izidov in izvedbi krajših izobraževanj v turizmu. Predstavljamo jih v nadaljevanju. Več o partnerskih modelih izobraževanja v Cooper 2006, 2022; Airey in Tribe 2020; Shrivastava idr., 2022; Okuogume in Toledano, 2024.

1. Ravnovesje med teorijo in prakso

Včasih so izvajalci skeptični glede sodelovanja z gospodarstvom, saj se bojijo, da bi to lahko ogrozilo kakovost izobraževanja. Po drugi strani se partnerjem iz turističnega sektorja pogosto zdi, da so vsebine preveč teoretične in udeležencem ne bodo koristile v praksi. Ključ je najti pravo ravnovesje med vsebinami, ki zagotavljajo širše razumevanje področja in hkrati zagotavljajo praktična znanja, neposredno uporabna v gospodarstvu. Vključiti je smiselno vsebine in aktivnosti, ki neposredno prispevajo k razvoju praktičnih kompetenc v turizmu, kar najbolj cenijo tudi udeleženci.

2. Podpora vodstva na obeh straneh

Pred začetkom si zagotovite podporo vodstva obeh institucij – fakultete in delovne organizacije –, saj bo le tako mogoče aktivno in dolgotrajno sodelovanje izbranega partnerja v procesu soustvarjanja učnega načrta. Bistveni so dobri

odnosi in močne povezave z vodilnimi osebami v partnerskih organizacijah. Kot učinkovito se izkaže tudi, da so akademiki člani različnih odborov in drugih teles v partnerskih podjetjih.

3. Jasna vloga partnerja in njegova dolgoročna zavezanost sodelovanju

Že na začetku dogovorno določite, kako bodo partnerji iz gospodarstva sodelovali – kot svetovalci, soustvarjalci vsebin, mentorji projektov ali izvajalci delavnic. Možnosti sodelovanja so praktično neomejene. Za orientacijo glede intenzivnosti angažmaja partnerjev: mentorji iz gospodarstva so v analiziranih primerih namenili interakciji z udeleženci 6–8 ur v posameznem modulu. V mislih je treba imeti dejstvo, da lahko pri sodelovanju s partnerji iz gospodarstva sčasoma pride do t. i. izčrpanosti partnerjev, ko se podjetja zaradi omejenih virov postopoma umaknejo iz sodelovanja. Razmisliti je treba, kako lahko zmanjšamo obremenitve partnerjev oziroma ali lahko po določenem času pritegnemo k sodelovanju drugega partnerja.

4. Strukturiran proces soustvarjanja

Razdelite oblikovanje učnega načrta na jasne faze: priprava in ideje, določitev ciljev na obeh straneh in izpeljava načrtovanih učnih izidov, izdelava osnutkov modulov, pregled in povratne informacije ter dokončna implementacija. Pri načrtovanju dinamike izvedbe preverite pričakovanja udeležencev – primeri iz prakse so pokazali, da jim blokovna izvedba ni ustrezala (npr. samo 5/6 srečanj v 12-tedenskem obdobju je pomenilo majhno število visoko intenzivnih srečanj).

4 Diplomanti kot strokovnjaki na svojem področju in hkrati državljeni sveta

Skrb za skupno prihodnost je odgovornost vseh, ne glede na to, v katerem poklicu delujemo. Pozive, da je treba načela trajnosti vključiti v izobraževanje, če želimo zaščititi dobrobit planeta in javno zdravje, zasledimo v številnih mednarodnih dokumentih vse od 60. let prejšnjega stoletja dalje — od konference Združenih narodov o človekovem okolju leta 1972 preko Agende 21 iz Ria 1992, ki je izobraževanje razglasila za ključno orodje za spodbujanje trajnostnega razvoja, do Svetovnega desetletja za izobraževanje za trajnostni razvoj (2005–2014). V tem času se je utrdilo zavedanje, **da imajo šole in visokošolske institucije pomembno družbeno vlogo: v mladih morajo okrepiti vrednote, stališča, spretnosti za življenje in etično naravnost, ki jih bodo na poklicni poti in širše vodili v smeri trajnostnega delovanja za skupno dobro.** Visokošolske institucije imajo torej jasno odgovornost nasloviti neposredne osebne potrebe diplomantov (po zaposljivosti) in gospodarstva (po usposobljeni delovni sili), hkrati pa prispevati k javnemu dobremu (kolektivne potrebe družbe). Z drugimi besedami lahko

povzamemo, da je predavalnica kraj, kjer se začne naša skupna prihodnost (Stres, 2025).

V zadnjih desetletjih smo bili v izobraževanju priča tudi razmahu neoliberalne logike in menedžerskih pristopov, ko je bil poudarek na izraziti tržni usmerjenosti in praktični uporabnosti študijskih vsebin, pogosto na račun širšega poslanstva izobraževanja. Seveda je poklicno usposabljanje za turizem (in številna druga področja) izjemno pomembno, še zlasti, če ga obravnavamo v smislu transakcijskega odnosa med potrošniki in ponudniki. Toda nejasna prihodnost turizma, dela in sveta narekuje, da razpravo o učnih izidih, preverjanju znanja in kompetencah diplomantov turizma premaknemo v širši družbeni okvir. Potrebno je učenje za trajnostnost, ki zajema tako vzgojo in izobraževanje kot tudi usposabljanje in ki je po naravi transformativno; namen takega pristopa je namreč korenita sprememba pogledov, prepričanj in vedenj.

»Cilj je krepiti trajnostni način mišljenja od otroštva do odraslosti ob razumevanju, da smo ljudje del narave in od nje odvisni. Učeči se pridobijo znanje, spretnosti in odnose, ki jim pomagajo postati nosilci sprememb ter prispevati individualno in kolektivno k oblikovanju prihodnosti v okviru omejenih planetarnih zmogljivosti.« (Evropska komisija, 2022: 13)

V pomoč pri oblikovanju uravnoteženih učnih izidov krajših izobraževanj, ki združujejo poklicna znanja s splošnimi humanističnimi vsebinami in spodbujajo aktivno globalno državljanstvo, so nam lahko načela filozofsko ozaveščenega praktika (Tribe, 2002), različni evropski kompetenčni okviri (Cosgrove in Cachia, 2025; Evropska komisija, 2022; Zavod RS za šolstvo, 2019/2020) in izbrani primeri iz pedagoške prakse, predstavljeni v nadaljevanju. [Podrobneje v: United Nations, 1993; Barnett, 2004; UNESCO, 2005; Thomas, 2009; Ahmad idr., 2023.](#)

4.1 Načela filozofsko ozaveščenega praktika

John Tribe v *The Philosophic Practitioner* (2002), kjer gradi na predhodnem delu številnih avtorjev, opredeli štiri kategorije kompetenc, ki se morajo v učnih načrtih medsebojno dopolnjevati, da bi študenti pridobili celovito izobrazbo, ki presega zgolj usposobljenost za delo. Te štiri kategorije so izpeljane iz dveh dimenzij: prva je *ends* (namen izobraževanja), druga pa *stance* (kako se ta namen doseže z učnim načrtom). Namen gre v dve smeri: na eni strani je usposabljanje za poklic in

zaposljivost, na drugi pa so širši liberalni cilji, kot npr. svoboda mišljenja, iskanje resnice, prispevek k napredku ipd. Te cilje se doseže z različnimi oblikami študija in pedagoškimi pristopi, med drugim s povsem praktičnim delovanjem pa tudi s spodbujanjem k premisleku, evalvaciji, kritičnemu pogledu. Če je izobraževanje osredotočeno na eno od teh kategorij, bodo študentje razvijali le omejen nabor kompetenc – bodisi zgolj tehnično usposobljenost za posamezne aktivnosti ali pa le teorijo brez praktične uporabe. **Celovito izobraževanje naj zato poveže vse štiri kategorije, da bodo učni izidi uravnoteženi v smislu praktičnih spretnosti, sposobnosti refleksije, kritičnega razmišljanja in sposobnosti delovanja v širšem družbenem kontekstu.**

4.2 Primeri učnih izidov krajših izobraževanj na področju turizma, ovrednotenih v smislu štirih kategorij kompetenc

Tabela 1: Kategorije kompetenc filozofsko ozaveščenih praktikov v turizmu

Namen izobraževanja	REFLEKSIJA	DELOVANJE
Način za doseg namena		
LIBERALNO	LIBERALNA REFLEKSIJA (<i>liberal reflection</i>): kritični premislek o širšem kontekstu turizma izven strogo poklicnih okvirjev (etični, družbeni, okoljski vplivi) <i>Udeleženec bo kritično ovrednotil etični vpliv masovnega turizma na lokalno skupnost in dediščino.</i>	LIBERALNO DELOVANJE (<i>liberal action</i>): aktivno delovanje na podlagi etičnega/sistemskega zavedanja (trajnostni projekti, inovativne rešitve) <i>Udeleženec bo zasnoval in zagovarjal predlog trajnostnega turističnega razvoja za določeno destinacijo.</i>
POKLICNO USMERJENO	POKLICNO USMERJENA REFLEKSIJA (<i>vocational reflection</i>): analiza lastne panoge in kritična presoja lastne prakse in izkušenj (analiza dobičkonosnosti poslovanja, operativne izboljšave, študije primerov) <i>Udeleženec bo analiziral stroškovno učinkovitost novega turističnega paketa.</i>	POKLICNO USMERJENO DELOVANJE (<i>vocational action</i>): spretnosti, znanja in kompetence za izvajanje turističnih storitev (vodenje, rezervacije, gostoljubje, trženje), ki omogočajo uspešno vključitev v delovno okolje <i>Udeleženec bo učinkovito vodil delovni proces v hotelu.</i>

Vir: Tribe, 2002

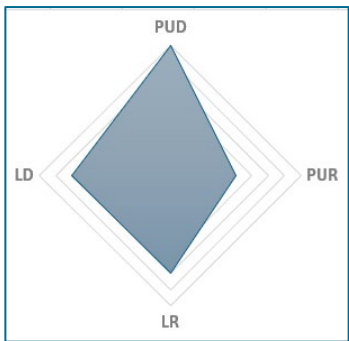
Vsebine, povezane s trajnostjo, so že sestavni del predmetov vseh programov, ki jih izvajamo na Fakulteti za turizem UM. Za potrebe tega priročnika pa je pomembno poudariti, da velja trajnostne in etične vsebine vključiti tudi v učne izide krajših izobraževanj s področja turizma. Da je to izvedljivo, je pokazala študija učnih izidov

izbranih krajših izobraževanj s področja turizma, ki so se pilotno izvajala v okviru projekta NOO *Prožne oblike izobraževanja: zeleni prehod in turizem 5.0* na Univerzi v Mariboru v letih 2022/23 in 2023/24 (Hayes in Rangus, 2026).

V nadaljevanju so za ilustracijo predstavljeni učni izidi štirih učnih enot, analizirani v smislu uravnoteženosti, skladno s tabelo 1. Kategorije kompetenc so označene z okrajšavami LR (liberalna refleksija), LD (liberalno delovanje), PUR (poklicno usmerjena refleksija), PUD (poklicno usmerjeno delovanje). Imena učnih enot so prilagojena, saj gre samo za ilustracijo.

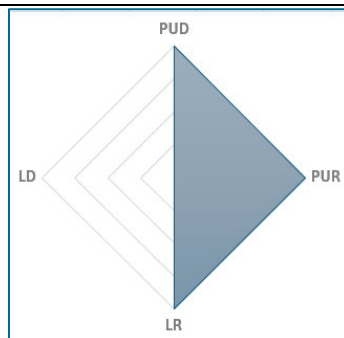
Izbrani primeri kažejo različne stopnje uravnoteženosti: od takšnega, kjer so kategorije enakovredno zastopane, do takšnega, kjer posamezna kategorija v celoti umanjka. V nekaterih primerih kategorij ni mogoče uravnotežiti bodisi zaradi zelo ozke vsebinske usmerjenosti bodisi zaradi izjemno omejenega obsega izobraževanja. Pod imenom vsake učne enote so navedeni učni izidi s pripisi, za katero kategorijo gre, sledita grafični prikaz učnega polja in kratka utemeljitev analize.

Tabela 2: Analiza uravnoteženosti učnih izidov štirih učnih enot s področja turizma v smislu štirih kategorij kompetenc

Načrtovanje velneškega turizma	
– Poznavanje koncepta trajnosti, zelenega in odgovornega poslovanja v kontekstu velneškega turizma. (PUR, LR) – Uporaba inovativnih pristopov in tehnik pri načrtovanju poslovanja, ki temeljijo na trajnosti, zelenih načelih in družbeni odgovornosti. (PUD, LD) – Razumevanje konceptov vključevanja trajnosti v strateško načrtovanje. (PUR, LR) – Zmožnost priprave osnutka trajnostne strategije za poslovanje velneškega centra. (PUD, LD) – Zmožnost priprave osnutka trajnostnega poročila. (PUD, LD) – Zmožnost uporabe kriterijev o trajnostnem poslovanju podjetij. (PUD, LR)	
<i>Izidi, ki se osredotočajo na razumevanje trajnosti, zelenih načel in odgovornega poslovanja, sodijo v kategorijo KP in spodbujajo študente k razmisleku o širših etičnih in okoljskih temeljih trajnostnega velneškega turizma. Hkrati izidi, ki zahtevajo pripravo trajnostnih strategij in poročil, uporabo inovativnih tehnik trajnostnega načrtovanja in vrednotenje poslovanja po merilih trajnosti, spadajo v kategorijo PUD, saj razvijajo konkretne poklicne kompetence. Te praktične naloge so dopolnjene z elementi LD, saj študentje pri strateških odločitvah uporabljajo principe trajnosti in družbene odgovornosti, s čimer prispevajo k bolj odgovorni in trajnostni turistični praksi.</i>	

Razvoj turizma v gorah

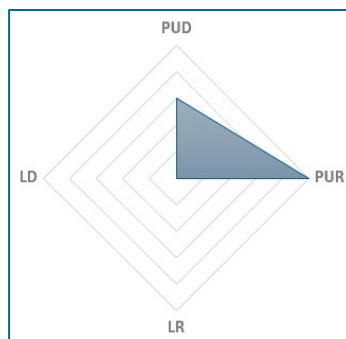
- Razume pomen trajnostnega razvoja turizma v gorah. (LR)
- Razume osnove trajnostnega poslovanja planinskih postojank in zna uporabiti ta koncept na konkretnem primeru. (PUD, LR)
- Razume osnove marketinga v turizmu. (PUR)
- Zna oblikovati idejo dodatne ponudbe planinske postojanke. (PD)
- Pozna osnove prijave na razpise za pridobivanje sredstev. (PUR)

Učni izidi kažejo močno zastopane elemente razmisleka in poklicne kompetence. Prvi izid se ujema z LR, saj gre za premislek o širšem pomenu trajnostnega razvoja turizma v gorah. Drugi izid je usmerjen v PUD, saj je treba uporabiti načela trajnostnega upravljanja planinske postojanke na praktičnem primeru ob hkratnem LR. Tretji in peti izid predstavljata PUR, saj gre za razvoj konceptualnega znanja o trženju turizma in osnovah priprave projektnih vlog brez praktičnih nalog. Četrti izid je jasno usmerjen v PUD, saj je vezan na ponudbo planinske postojanke, kar je praktična naloga, povezana z delom v turizmu. Mikrodokazilo tako združuje temeljno razumevanje trajnosti s praktičnimi veščinami, relevantnimi za gorski turizem.

Digitalizacija, igrifikacija in turizem

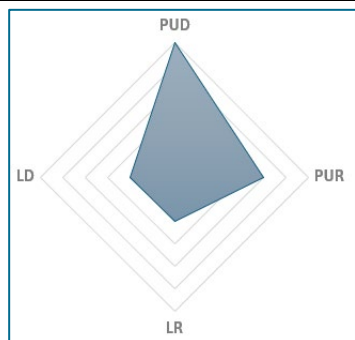
- Razumeti pomen digitalizacije in njenega razvoja v turizmu. (PUR)
- Poznati zgodovino razvoja in trend razvoja XR tehnologije. (PUR)
- Razlikovati med različnimi XR tehnologijami in njihovimi značilnostmi. (PUR)
- Uporabiti elemente igrifikacije za namene poučevanja v turizmu. (PUD)
- Analizirati vsebino in tehnično izvedbo dobrih praks VR in AR vsebin. (PUR)
- Testirati/preveriti ustreznost izbranih aplikacij oziroma orodij za izdelavo VR/AR vsebine. (PUD, PUR)
- Zasnovati/narediti preproste VR in AR vsebine z elementi igrifikacije. (PUD)

Izvedba je skoraj v celoti usmerjena v pridobivanje poklicnih veščin, pri čemer združuje tako PUR kot PUD, medtem ko LR in LD nista vključena v učne izide. Udeleženci razvijajo PUR, saj pridobivajo temeljno razumevanje digitalizacije v turizmu, zgodovinskega razvoja XR-tehnologij in razlik med različnimi oblikami XR tehnologij. Ta refleksivna dimenzija ostaja omejena na operativna in tehnična vprašanja turizma brez spodbujanja kritičnega premisleka o širših družbenih ali etičnih implikacijah teh tehnologij. Vsebine so usmerjene tudi v PUD, saj udeleženci uporabljajo načela gamifikacije v turističnem izobraževanju, analizirajo dobre prakse VR/AR, preizkušajo različna orodja ter na koncu oblikujejo in ustvarjajo preprosto VR in AR vsebino. Naloge zahtevajo praktično tehnično delo in uporabo digitalnih veščin. Vsebinska te učne enote ostaja v okviru obeh poklicnih kategorij, fokus je na tehnični nadgradnji znanja brez vključevanja širših transformativnih ciljev izobraževanja po konceptu filozofske ozaveščenosti praktikor.

Sodobno turistično vodenje

- Sposobnost klasifikacije trajnostnih praks, povezanih s turističnim vodenjem. (PUR, LR)
- Sposobnost načrtovanja mobilnosti skladno s trajnostnimi praksami. (PUD, LD)
- Oblikovati procese turističnega vodenja s pomočjo IKT tehnologije. (PUD)
- Ovrednotiti vsebine, generirane s pomočjo umetne inteligence za namene turističnega vodenja. (PUR)
- Koristiti vsebine obogatene resničnosti za izboljšanje uporabniške izkušnje gostov. (PUD)

Prevladuje PUD z nekaj elementi PUR, medtem ko učni izidi ne izkazujejo elementov LR ali LD. Klasifikacija trajnostnih praks vodenja odraža LR, saj spodbuja k razmisleku o širših trajnostnih vrednotah, hkrati pa ocenjevanje vpliva teh praks na poklicno uspešnost vključuje PUR. Izidi, ki se osredotočajo na načrtovanje mobilnosti po trajnostnih načelih, oblikovanje procesov vodenja s pomočjo IKT in na uporabo razširjene resničnosti za izboljšanje doživetja gostov, sodijo na področje PUD, saj zahtevajo neposredno uporabo digitalnih orodij in operativnih spretnosti za delo turističnega vodnika. Izid, ki zahteva oceno vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, sodi na področje PUR, saj spodbuja k analizi digitalno pridobljenih vsebin za vodenje v smislu njihove ustreznosti in uporabnosti za poklic. Čeprav izid o načrtovanju trajnostne mobilnosti vključuje element LD, saj spodbuja odgovorno prakso v skladu z družbenimi vrednotami, ostaja to krajše izobraževanje usmerjeno predvsem v razvoj praktičnih, tehnološko podprtih kompetenc vodenja, ne pa v širša dejanja za transformacijo turizma.

Vir: Hayes in Rangus, 2026

»Mobilizirajmo študente: naj naredijo turizem boljši.« (Tribe, 2026)

4.3 Izkušnja iz modula 'Globalno državljanstvo in turizem' na Tehnološki univerzi v Dublinu na Irskem

Mottiar (2026, rokopis oddan v objavo) na TU v Dublinu izvaja modul Globalno državljanstvo sveta in turizem, katerega izvajanje je pred leti prilagodila, da bi študenti skozi aktivnosti pri predmetu dojel svoj vpliv na prihodnji razvoj turizma in sveta. Osrednji cilj je bil spremeniti njihov način razmišljanja, da turizma ne bi presojali le skozi ekonomsko prizmo, temveč tudi kot dejavnik družbenih, okoljskih in globalnih sprememb. Predmet spodbuja transformativno učenje (Mezirow 1997), pri katerem študenti spoznavajo, kako lahko njihova dejanja prispevajo k pozitivnim spremembam v turizmu, skupnostih in gospodarstvu. Študenti se učijo razvijati kritično mišljenje in etično odgovornost, hkrati pa skozi študijske aktivnosti prepoznajo svojo dejansko moč – kaj lahko spremenijo sami (Tribe, 2026; Tucker, 2026).

Glavna ideja predmeta je torej združevanje strokovnih tem s področja turizma s konceptom globalnega državljanstva, da bodo diplomanti sposobni aktivno prispevati k trajnostnemu razvoju turizma in družbe kot celote. Pri predmetu obravnavajo teme, kot so podnebne spremembe, krožno gospodarstvo, regenerativni turizem, greenwashing. Študenti delajo v skupinah, uporabljajo oblikovalsko mišljenje (*design thinking*) in ustvarjajo doživetja za obiskovalce, s čimer preizkušajo in razvijajo svoje kompetence globalnega državljanstva na lokalni ravni. Opredeljena sta dva učna izida:

- delovati kot državljani sveta in se zavedati potencialne vloge turizma pri sooblikovanju sveta, hkrati pa razumeti, da turizem ne nudi primerljive izkušnje povsod po svetu,
- razvijati zamisli o tem, kako lahko posamezni turisti, podjetja in destinacije naslovijo izzive, povezane s trajnostjo.

Po izvedbah modula v letih 2023 in 2024 je Mottiar (2026, rokopis oddan v objavo) izvedla evalvacijo, v kateri so študenti odgovarjali na odprta vprašanja (npr. *Kaj ste se naučili v okviru predmeta? Kako se je spremenil vaš pogled ali razmišljanje? Kaj pomembnega ste se naučili za svojo kariero v turizmu?*). Odzivi 48 študentov so pokazali, da so pri sebi opazili bistveno razliko v načinu razmišljanja in dojemanju turizma. Zdaj ga ne vidijo le skozi ekonomsko prizmo, ampak se bolj zavedajo tudi družbenih in okoljskih vidikov. Nadalje se zdaj bolj zavedajo svojega potencialnega vpliva in prepoznavajo priložnosti, kako lahko kot posamezniki in kot bodoči strokovnjaki prispevajo k trajnostnim spremembam. Predmet jim je dal občutek, da lahko tudi sami kaj naredijo, sodelujejo v izboljšanju ponudb destinacij in podpirajo trajnostne prakse. Postali so tudi bolj etični v razmišljanju, premišljeni pri dejanjih in čutijo večjo odgovornost do svojega okolja. Hkrati si želijo, da bi podjetja, za katera bodo delali, sledila enakim vrednotam.

Ugotovitve tako kažejo, da predmet omogoča transformativno učenje, če študenti pri njem pridobivajo znanja, poleg tega pa razvijajo sposobnosti in motivacijo za aktivno prispevanje k spremembam v turizmu in širše v družbi. Raziskovalci (Mottiar, 2026, rokopis oddan v objavo; Tribe, 2026; Tucker, 2026) tako poudarjajo, da **imajo izobraževalne institucije moč, da na ta način usposobijo več generacij diplomantov turizma, kar bo imelo v prihodnosti transformacijski učinek na celoten sektor, saj bodo ti nosilci sprememb vstopali v podjetja, oblikovali politike, destinacije in skupnosti.**

5 Na kratko o oblikovanju učnih izidov

Pri pisanju učnih izidov moramo biti natančni in se držati smernic, saj je primerljivost kot osnova standardizacije pogoj, da bodo učni izidi na dokazilu o izobraževanju jasni in razumljivi tudi drugim institucijam. Učni izidi so skupni jezik za opisovanje kvalifikacij, kar prispeva k večji preglednosti modulov in programov tako na lokalni kot tudi na mednarodni ravni. Doseženi učni izidi so navsezadnje pogoj, da študent osvoji kreditne točke, ki jih predvideva program, kar velja tako za celovite študijske programe kot za krajša izobraževanja (mikrodokazila).

5.1 Načrtovanje, skladno z Bloomovo taksonomijo

Izjave, ki jim pravimo učni izidi, povejo, kaj bodo študenti znali in razumeli, ko bodo uspešno zaključili izobraževanje. Pri njihovi formulaciji je smiselno uporabljati Bloomovo taksonomijo vzgojno-izobraževalnih ciljev (Bloom idr., 1956). To je kategorizacija ravni mišljenja od nižjih, manj zahtevnih kognitivnih ravni do višjih, zahtevnejših. V revidirani različici taksonomije (Anderson in Krathwohl, 2001) si ravni sledijo od pomnjenja in razumevanja prek uporabe in analize do vrednotenja in ustvarjanja (izrazi se v različnih virih razlikujejo). Čeprav so vse ravni Bloomove taksonomije pomembne za postopno usvajanje znanja, naj bodo v

visokem šolstvu učni izidi usmerjeni predvsem v višje kognitivne procese, kot so analiza, vrednotenje in ustvarjanje, ki omogočajo poglobljeno razumevanje ter samostojno in kritično uporabo znanja v različnih strokovnih kontekstih.

Ravni znanja so po Bloomu organizirane ob upoštevanju procesa učenja, ki predvideva, da si moramo koncept naprej zapomniti, da ga lahko nato razumemo. Nadalje je to, da ga razumemo, predpogoj, da ga lahko uporabimo. Katerikoli koncept lahko vrednotimo šele, če smo ga prej analizirali, medtem ko lahko lastne zaključke izpeljemo le na podlagi temeljitega vnaprejšnjega vrednotenja.

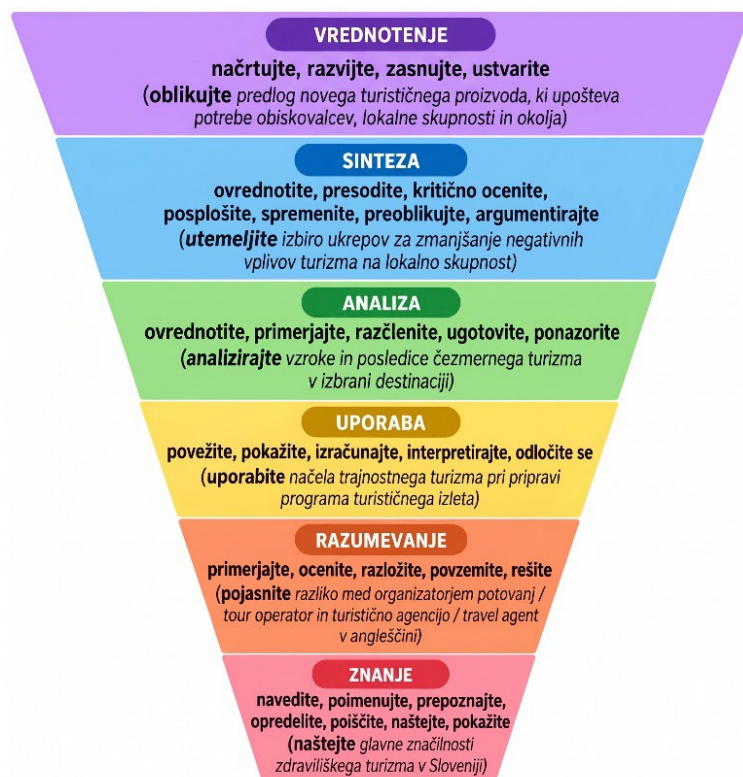
Vsak učni izid po Bloomovi taksonomiji se začne z glagolom delovanja, ki nakazuje, **katere metode poučevanja in učenja so potrebne, da ga bo študent dosegel, ter kako preverjati in ocenjevati znanje, povezano s tem učnim izidom.** Bloomova taksonomija nudi vnaprej pripravljeno strukturo in seznam glagolov in je praktično uporabna, saj pomaga piscu učnih izidov določiti, kakšno raven mišljenja naj študent pri posameznem izidu doseže: v piramidi poiščemo glagole, ki jasno izražajo pričakovano dejavnost študenta (slika 1). Pri oblikovanju učnih izidov uporabimo samo en glagol na učni izid in se izogibamo nejasnim izrazom in zapletenim stavčnim strukturam: izidi morajo biti jasno napisani. Slika 1 predstavlja ilustracijo možnih izbir ter primere za vsako od kognitivnih ravni po Bloomu na primeru turističnih vsebin, obširnejši nabor glagolov pa je na voljo v Kennedy, 2015; Anderson in Krathwohl, 2001; Bloom idr., 1956; idr.

Glagole se izbira na osnovi izbrane taksonomije: to je lahko Bloomova ali pa kakšna druga taksonomija, če je tista bolj ustrezna za posamezno strokovno področje.

Učni izidi posamezne učne enote se morajo navezovati na izide celotnega programa, katerega del je ta enota. Biti morajo takšni, da jih lahko opazujemo in merimo oziroma ocenjujemo; vnaprej predvidite, kako boste ugotovili, ali so študenti dosegli načrtovane učne izide. Pri načrtovanju bodite realistični: ali bodo študenti lahko dosegli učne izide znotraj razpoložljivega časa? Zastopane naj bodo različne kategorije Bloomove taksonomije; kar se same dikcije tiče, pa velja, da začnemo zapis s sintagmo »**Po uspešno opravljenem modulu naj bi bili študenti zmožni**«,

nakar **naštejemo** vse **učne izide**. Tabela 4 prikazuje ilustracijo zapisa prvih nekaj učnih izidov pri kratki učni enoti. Več: Anderson in Krathwohl, 2011; Kennedy 2015; Flogie, 2023.

Pri načrtovanju učnih izidov stremimo k temu, da so **med seboj skladni tako učni izidi kot uporabljene pedagoške metode in ocenjevanje**, saj je mogoče predvidene učne izide doseči le pod pogojem, da jih učitelj sistematično povezuje z učnimi dejavnostmi in ocenjevalnim pristopom. Pomembno je, da se pri načrtovanju vprašamo: *Kaj naj študent zna in zna storiti? Kaj mora narediti, da to doseže? Kako bomo to preverili?* Vse tri komponente načrtujemo skupaj, da zagotovimo t. i. konstruktivno ujemanje (*constructive alignment*) (Biggs in Tang, 2011).

Slika 1: Ilustracija kognitivnih ravni po Bloomu s primeri glagolov, uporabljenih za oblikovanje učnih izidov

Vir: lastni prikaz (povzeto po Polšak, 2021 in Kennedy, 2015).

5.2 Specifika učnih izidov krajših izobraževanj

Skladno s Procesi notranjega upravljanja (Univerza v Mariboru, 2026) je za posamezno krajše izobraževanje priporočen zapis **med 1 in 8 učnih izidov**, odvisno od obsega. Učni izidi morajo biti ubesedeni na način, da predstavljajo **jasno opredeljena, merljiva in hkrati za slušatelje dosegljiva znanja, spretnosti in kompetence**. Zapisani morajo biti tako, da jih je mogoče smiselno in veljavno **preveriti in oceniti**, pri čemer je treba upoštevati razpoložljivi čas, izbrane učne in pedagoške metode ter predznanje študentov in seveda zahtevnost posamezne stopnje študija (npr. VS, UN, MAG, DR). Le realno zastavljeni učni izidi omogočajo kakovostno poučevanje na eni in učenje na drugi strani ter preverjanje doseženih rezultatov. Zato je pomembno, da **učne metode podpirajo doseganje izidov** in da **je z učnimi izidi in aktivnostmi usklajeno tudi ocenjevanje**. Primer: če se učni izid glasi »študent analizira primere trajnostnega turizma«, potem mora imeti študent v sklopu izobraževanja priložnost dejansko izvajati analizo, ne le poslušati predavanj o tem. Tudi ocenjevanje je integralni del izobraževanja in mora biti zasnovano tako, da preveri, ali so slušatelji zapisane učne izide po vseh opravljenih aktivnostih pri izobraževanju res dosegli.

Opis učnega izida naj vključuje ustrezen glagol po taksonomiji, pri čemer morajo kognitivne ravni izidov ustrezati ravni krajšega izobraževanja po slovenskem nacionalnem ogrođju kvalifikacij (SOK) (tabela 3). Tabela 4 ilustrira ubeseditev učnih izidov višjih ravni po Bloomovi taksonomiji izbranega krajšega izobraževanja.

Tabela 3: Učni izidi glede na stopnjo po SOK, v katero sodi krajše izobraževanje

SOK 7 (VS)	Učni izidi najmanj do druge ravni po Bloomu; kjer je mogoče, tudi izidi tretje ravni (<i>uporaba</i>)
SOK 8 (UN)	Učni izidi najmanj tretje ravni po Bloomu; kjer je mogoče, tudi izidi višjih ravni
SOK 9 (MAG)	
SOK 10 (DR)	Obvezno tudi učni izidi najvišjih ravni (<i>sintheza, vrednotenje</i>)

Vir: Univerza v Mariboru, 2024

Tabela 4: Učni izidi pri kratki učni enoti 'Brez snega – brez smučarskega turizma? Nove možnosti za razvoj zimskega turizma v kontekstu podnebnih sprememb'

Po uspešno opravljenem modulu naj bi bili študenti zmožni:	
-	reflektirati smučanje kot identifikacijsko točko v Sloveniji in njen pomen za turizem
-	analizirati in razpravljati o stališčih in aktivnostih na področju trajnostnega turizma v drugih državah
-	razumeti realnost pomanjkanja snega kot spodbude za razvijanje idej v turizmu ...

Vir: Hayes in Rangus, 2026

5.3 Trajnostne kompetence in GreenComp

Evropska unija je učenje za okoljsko trajnost opredelila kot eno prednostnih usmeritev, saj lahko prehod v bolj pravično, zeleno in odpornejšo družbo dosežemo le, če bomo o teh temah razmišljali kolektivno kot družba. Referenčni okvir kompetenc za trajnost GreenComp (Evropska komisija, 2022) deluje kot institucionalizirana, operativna različica Tribove ideje filozofsko ozaveščenega praksa – s trajnostnostjo kot osrednjo normativno osjo. GreenComp je evropski kompetenčni okvir, namenjen kurikularnemu načrtovanju, opisu kompetenc in legitimaciji trajnostnosti kot osrednjega učnega cilja. Poudarja **vrednote (pravičnost, skrb za naravo) kot komplementarne veščine, normalizira kompleksnost, negotovost in dileme kot del strokovne presoje, zahteva refleksijo in delovanje v tandemu (ne eno brez drugega) ter eksplicitno omenja agency – sposobnost vplivati na prakse, sisteme in odločitve.**

GreenComp predlaga 12 enakovrednih kompetenc, ki so sestavni deli celote – skupaj tvorijo 'kompetenco za trajnostnost' za vse ljudi. Razdeljene so v štiri področja (tabela 5).

Dokument je praktične narave, saj ponuja ubeseditve, s katerimi si lahko pomagamo pri pisanju učnih izidov za daljša ali krajša izobraževanja. Vsaka kompetenca je podrobno pojasnjena in ponazorjena s primeri (npr. *Glede na očitne napetosti med trajnostnostjo in potrošništvom v zvezi z rabo naravnih virov bi morali biti vsi sposobni razmisliti o tem, kakšen vpliv bi imelo kupovanje hitre mode ali vikend oddih z letalom na sistemski ravni*), navedene pa so tudi ubeseditve znanj (Z), spretnosti (S) in odnosov (O), npr. Z: *Ve, da so etični koncepti in pravičnost za trenutne in prihodnje generacije povezani z varovanjem narave*; S: *Zna uporabiti enakopravnost in pravičnost za trenutne in prihodnje generacije kot kriterij za obranjanje okolja in rabo naravnih virov*; O: *Zavezan je k spoštovanju interesov prihodnjih generacij*. Za pisanje učnih izidov je zelo uporabna tudi priloga 2 dokumenta GreenComp, kjer so navedeni številni primeri ubeseditve, ki se nanašajo na pridobljeno znanje, spretnosti in odnose za vseh 12 sklopov kompetenc. Primeroma navajamo spodaj nekaj takšnih ubeseditve za kompetenco 'sistemsko mišljenje' (tabela 6).

Tabela 5: Del konceptualnega modela GreenComp

PODROČJE	KOMPETENCA	OPISNIK
3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI	3.1 Pismenost za prihodnost	Zamisli si alternativne trajnostne prihodnosti, tako da si predstavljamo in razvijemo alternativne scenarije ter prepoznamo korake, ki so potrebni za doseganje zelene trajnostne prihodnosti.
	3.2 Prilagodljivost	Obvladati prehode in izzive v kompleksnih situacijah, povezanih s trajnostjo, ter sprejemati odločitve glede prihodnosti ob upoštevanju negotovosti, dvoumnosti in tveganj.
	3.3 Raziskovalno mišljenje	Prevzeti odnosni način razmišljanja z raziskovanjem in povezovanjem različnih disciplin, s pomočjo ustvarjalnosti in eksperimentiranja z novimi idejami ali metodami.
4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST	4.1 Politična angažiranost	Krmari po političnem sistemu, določiti politično odgovornost za netrajnostno ravnanje in zahtevati učinkovite politike za trajnostnost.
	4.2 Kolektivno ukrepanje	Ukrepati za doseganje sprememb v sodelovanju z drugimi.
	4.3 Individualna iniciativa	Prepoznati lasten potencial za trajnostnost in aktivno prispevati k izboljšanju možnosti za skupnost in planet.

Vir: Evropska komisija, 2022

Tabela 6: Ubeseditve, neposredno uporabne za oblikovanje učnih izidov za kompetenco 'sistemsko mišljenje'

	Ubeseđitev
Znanje	Ve, da ima vsako človekovo dejanje vpliv na okolje ter na družbene, kulturne in ekonomske učinke. Pozna glavne koncepte in vidike kompleksnih sistemov (sinteza, pojav, medsebojna povezanost, povratne zanke in kaskadni učinki) ter njihovih posledic za trajnostnost. Pozna cilje trajnostnega razvoja Združenih narodov ter se zaveda medsebojnih povezav in morebitnih napetosti med posameznimi cilji.
Spretnosti	Zna oceniti medsebojni vpliv okoljskih, ekonomskih, družbenih in kulturnih vidikov ukrepanja, dogodkov in kriz na področju trajnostnosti (npr. migracije zaradi podnebnih sprememb ali vojne zaradi pomanjkanja virov). V sistemu zna opredeliti izzive in priložnosti, ki imajo največji potencial za sprožitev spremembe za trajnostnost.
Odnosi	Celovito razume povezave in medsebojne vplive med naravnimi dogodki in človekovimi dejanji. Izraža zaskrbljenost zaradi kratko- in dolgoročnih učinkov osebnih dejanj na druge in planet.

Vir: Evropska komisija, 2022

5.4 Drugi kompetenčni okvirji

Pri načrtovanju krajših izobraževanj in pisanju učnih izidov je smiselno upoštevati poleg referenčnega okvirja za trajnostnost GreenComp tudi druge kompetenčne okvire, ki omogočajo skupni jezik v načrtovanju izobraževanj na mednarodni ravni.

Evropski okvir za osebno in socialno ključno kompetenco ter kompetenco učenje učenja **LifeComp** omogoča sistematično vključevanje osebnih, socialnih in učnih kompetenc (npr. samoregulacija, kritično mišljenje, sodelovanje, učenje učenja) v visokošolskem prostoru (tabela 7).

Okvir kompetenc za podjetništvo **EntreComp** opredeljuje podjetnost kot prečno kompetenco, ki spodbuja iniciativnost, inovativnost, ustvarjanje vrednosti in reševanje problemov v različnih študijskih in poklicnih kontekstih, ne zgolj v poslovnih vedah. Uporabimo ga lahko pri oblikovanju učnih izidov, ki spodbujajo iniciativo, inovativno razmišljanje, mobilizacijo virov in ustvarjanje vrednosti – tako v akademskem kot v poklicnem kontekstu (tabela 8). Vsako področje vsebuje pet temeljnih kompetenc, kar pomeni, da ima okvir 15 kompetenc.

Tabela 7: Del konceptualnega modela LifeComp

PODROČJE	KOMPETENCE	OPISNIKI
SOCIALNO	S2 Komunikacija Uporaba ustreznih komunikacijskih strategij in specifičnih kodov posameznih področij ter orodij glede na kontekst in vsebino	S2.1 Ozaveščenost o potrebi po različnih komunikacijskih strategijah, jezikovnih registrih in orodjih, prilagojenih kontekstu in vsebini
		S2.2 Razumevanje in vodenje interakcij in pogovorov v različnih družbeno-kulturnih kontekstih in razmerah, značilnih za posamezna področja
		S2.3 Poslušanje drugih in sodelovanje v pogovorih z zaupanjem, asertivnostjo, jasnostjo in vzajemnostjo, tako v zasebnih kot socialnih okoliščinah
	S3 Sodelovanje Sodelovanje v skupinski dejavnosti in timsko delo ob priznavanju in spoštovanju drugih	S3.1 Namen prispevati k skupnemu dobremu in zavedanju, da se ljudje morda razlikujemo tudi glede na kulturno pripadnost, ozadje, prepričanja, vrednote, mnenja ali osebne okoliščine
		S3.2 Razumevanje pomena zaupanja, spoštovanje človekovega dostojanstva in enakosti, spoprijemanje s konflikti in reševanje nesoglasij za vzpostavitev in ohranjanje poštenih in spoštljivih odnosov
		S3.3 Pravična delitev nalog, virov in odgovornosti znotraj skupine ob upoštevanju njenega posebnega cilja; spodbujanje izražanja različnih stališč in sprejetje sistemskega pristopa

Vir: Zavod RS za šolstvo, 2020

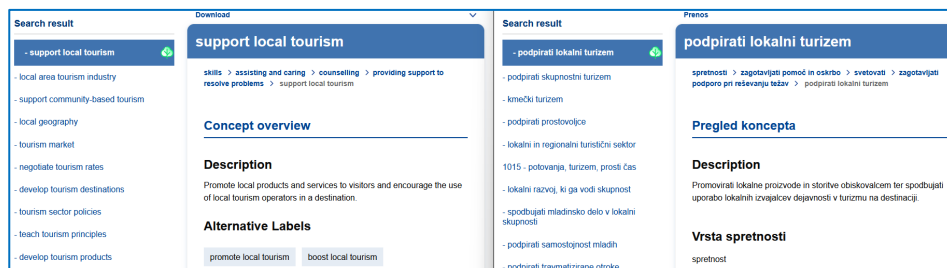
Tabela 8: Del konceptualnega modela EntreComp

	KOMPETENCE	NAMIGI	OPISNIKI
3. K DEJANJEM	3.1 Prevzemanje pobude	Delujte.	Sprožite procese, ki ustvarjajo vrednost. Sprejmite izzive. Vztrajajte pri svojih namerah in izvedbi načrtovane naloge.
	3.2 Načrtovanje in upravljanje	Določite prednostne naloge, organizirajte in spremljajte.	Določite kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje. Opredelite prednostne naloge in akcijske načrte. Prilagodite se spremembam.
	3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	Sprejmite odločitve v zvezi z obvladovanjem negotovosti, dvoumnosti in tveganj.	Sprejmite odločitve, kadar imate na voljo le delne ali dvoumne informacije ali kadar obstaja možnost nepričakovanega izida. V proces ustvarjanja vrednosti vključite premišljene načine preizkušanja zamisli in prototipov že od zgodnjih faz dalje z namenom zmanjšanja tveganj neuspeha. Hitro odvijajoče se situacije obvladujte nemudoma in prilagodljivo.
	3.4 Sodelovanje	Povežite se, sodelujte in mrežite.	Sodelujte z drugimi pri prehodu od zamisli k dejanjem. Mrežite se. Rešujte spore in se na pozitiven način soočite s tekmeci, kadar je to potrebno.
	3.5 Izkustveno učenje	Učite se skozi dejavnosti.	Katero koli pobudo za ustvarjanje vrednosti uporabite kot priložnost za učenje. Učite se skupaj z drugimi, vključno z vrstniki in mentorji Razmislite in se učite tako iz svojega uspeha in napak kot iz napak in uspehov drugih.

Vir: Zavod RS za šolstvo, 2019

Skupni jezik in referenco za opis digitalnih znanj, spretnosti in stališč, ki so potrebni za varno, učinkovito in kritično uporabo digitalnih tehnologij v vsakdanjem življenju, izobraževanju in delu, ponuja evropski okvir za digitalne kompetence **DigComp**. Razdeljen je na pet področij kompetenc (tabela 9) in nudi praktične opise, ki se jih lahko neposredno uporabi pri oblikovanju učnih izidov s tega področja.

Pri pisanju učnih izidov v angleškem jeziku je v pomoč **ESCO** (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations), večjezična evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc in kvalifikacij, ki deluje kot svojevrsten »šifrant kompetenc in znanj«, relevantnih tako za trg dela kot tudi za izobraževanje v EU (slika 2). Ponuja hierarhično strukturiran nabor konceptov skupaj z razlagami in prevodi v **28 jezikih**, namen pa je podpirati poklicno mobilnost po Evropi ter s tem bolj integriran in učinkovit trg dela.

Slika 2: Prikaz iskanja po slovenski in angleški bazi ESCO

Vir: Evropska komisija (n.d.-a), zajem zaslona

Socialne in državljanske kompetence vključujejo osebne, medosebne in medkulturne kompetence ter zajemajo vse oblike vedenja, ki usposabljaajo posameznike za učinkovito in konstruktivno sodelovanje v socialnem in poklicnem življenju in zlasti v vse bolj raznovrstnih družbah ter za reševanje morebitnih sporov.

Poleg kompetenc, zajetih v zgoraj omenjenih referenčnih okvirjih, navajata Evropski parlament in Svet Evropske unije kot ključne kompetence, ki so v družbi znanja potrebne za osebno izpolnitev, dejavno državljanstvo, socialno kohezijo in zaposljivost, še naslednje ključne kompetence, ki jih velja imeti pred očmi, ko načrtujemo krajša (ali daljša) izobraževanja v turizmu: **sporazumevanje v maternem in tujem jeziku**, matematično kompetenco oziroma **osnovne kompetence v znanosti** in tehnologiji (kar v našem primeru pomeni sposobnost uporabiti znanstvene podatke za doseg cilja ali sprejetje odločitve na podlagi dokazov), **socialne in državljanske kompetence**, **kulturno zavest in izražanje**. Več: Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2006.

Kulturna zavest in izražanje: Bistveno je razumeti kulturno in jezikovno raznovrstnost v Evropi in drugih regijah po svetu, potrebo po njeni ohranitvi ter pomen estetskih dejavnikov v vsakdanjem življenju.

Tabela 9: Digitalna kompetenčna področja v DigiComp 3.0

Competence Area 1: Information search, evaluation and management
Competence Area 2: Communication and collaboration
Competence Area 3: Content creation
Competence Area 4: Safety, wellbeing and responsible use
Competence Area 5: Problem identification and solving
To identify and assess needs, and to use digital technologies and adapt digital environments to meet these needs. To identify and resolve technical and conceptual problems and problem situations in digital environments. To use digital technologies to make improvements in, or new solutions for, processes and products. To build capabilities to operate autonomously in digital environments. To stay informed about digital technological developments and their implications.
Competence 5.1: Identifying and solving technical problems
To identify technical problems when operating digital devices and in digital environments, and to solve them through a variety of means.
Competence 5.2: Identifying needs and digital technological responses
To assess one's own and others' needs and to evaluate, select, use and adapt digital technologies to meet these needs. To adjust and customise digital environments to the contexts, goals and needs (e.g. accessibility) of oneself and others.

Vir: Cosgrove in Cachia, 2025

5.5 Delovni listi za lažje oblikovanje učnih izidov

Tabela 10: Tabela za oblikovanje učnih izidov

UČNA ENOTA:				
KOMPETENCE:				
UČNI IZIDI				
Katere veščine, vedenja, znanja in razumevanja bodo študenti razvili?	Kaj boste naredili, da bodo študenti dosegli učne izide?			Kako boste ocenili, ali so študenti dosegli učne izide in v kolikšni meri?
	Kaj morajo narediti študenti, da bodo dosegli učne izide?			
	PREDAVANJA	VAJE (vse oblike)	DRUGO (seminar ...)	
Učni izid 1				
Učni izid 2				
Učni izid 3				
Učni izid 4				

Vir: Oblikovanje študijskih izidov, 2019

Za potrebe delavnice za pedagoške sodelavce na UM FT, ki je bila izvedena 25. in 26. aprila 2019 (Oblikovanje študijskih izidov, 2019), so bili izdelani delovni listi za načrtovanje učnih izidov. V tabelarični obliki predvidevajo vnos kompetenc za posamezno učno enoto in poljubno število učnih izidov. Delovni list usmerja pisca učnih izidov z ustreznimi vprašanji, da oblikuje izide ob upoštevanju uporabljenih metod poučevanja in učenja (predavanja, vaje itd.) ter da pomisli, kako bo doseganje učnih izidov učinkovito preverjeno in ocenjeno. Koncept zasnove delovnega lista je razviden iz tabele 10, od koder si ga lahko prekopirate in po želji prilagodite glede na svoje potrebe.

6 Terminološki izzivi

Pri pisanju učnih načrtov in, specifično, izidov se srečamo z množico povezanih izrazov, med katerimi ni vedno povsem jasne ločnice. To je še posebej očitno na dvojezični ravni (slovensko-angleški), kjer lahko prihaja do vsebinskih in terminoloških odstopanj. Tabela 11 poenostavljeno prikazuje razmerja med nekaterimi izrazi, večkrat omenjenimi v tem priročniku. Podrobneje o povezanih terminoloških zadregah v: Štefanec, 2021; Skubic Ermenc in Mikulec, 2020, Skubic Ermenc idr., 2015.

Tudi prenos izrazov za Tribove kategorije kompetenc filozofsko ozaveščenega praktika ni enoznačen. V literaturi nismo zasledili že uveljavljenih slovenskih izrazov zanje, zato v tej knjižici ponujamo lastne, ki pa niso nujno povsem ustrezni. Tujka *refleksija* (tudi izpeljanke v besednih zvezah, npr. *reflektirajoči praktik*, *reflektivna praksa*) je pogosta v slovenski strokovni literaturi na področju pedagogike, andragogike idr., zato menimo, da je ustrezna tudi v našem kontekstu. Drugače je v primeru izraza *liberal*, ki ga tu zaradi transparentne navezave na izvirnik prenašamo v slovenščino z *liberalni*. Angleški *liberal* v Tribovem primeru izraža odmik od ozko usmerjenih poklicnih in institucionalnih okvirjev ter vključuje kritičen in etičen premislek; izhaja iz tradicije *liberal education*, kar običajno slovenimo kot *splošna izobrazba*. V slovenščini se izraz *liberalen* sicer prednostno uporablja v političnem kontekstu, četudi nosi tudi pomensko sestavino *svobodomiseln*, *srpen* (Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU (n.d.); Kosem idr. (n.d.)). Po posvetu s področnimi strokovnjaki in terminologi bomo morda naknadno predlagali drugačne slovenske ustreznice za Tribove štiri kategorije.

Tabela 11: Primerjava izrazov s področja načrtovanja učnih izidov

Slovenski (<i>angleški</i>) izraz	Pojasnilo
kurikul (<i>curriculum</i>)	celostni okvir izobraževanja, ki povezuje učne izide, vsebine, učne dejavnosti, metode poučevanja in ocenjevanje znanja ter vključuje vse ravni načrtovanja (od celotnih študijskih programov do posameznih učnih načrtov) kot koherentno in smiselno celoto
učni načrt (<i>syllabus/course description</i>)	specifičen, operativni dokument, ki se osredotoča na izvedbo pouka posameznega predmeta ali modula; opredeljuje učne cilje/izide posameznega predmeta, vsebine (teme, snovi), metode dela, navodila za učitelja (didaktična priporočila) in metode ocenjevanja za ta predmet ali modul
učni izid (<i>learning outcome</i>)	izjava, ki pove, kaj bodo študenti znali, razumeli in bodo zmožni narediti po uspešno zaključenem izobraževanju; primera: <i>Sodeluje v razrednih razpravah s kolegi in učitelji. / Priznava vrednost samostojnega dela.</i>
kompetenca (<i>competence</i>)	znanje, veščine in spretnosti, pridobljene z izobraževanjem; kombinacija atributov v smislu znanja, njegove uporabe, spretnosti, odgovornosti in pristopov
cilj posamezne učne enote (<i>objective; goal</i>)	specifičen opis učnega namena, tj. opredelitev področja, ki ga učitelj namerava obdelati v okviru posamezne učne enote, <i>da bi študenti razumeli vplive in učinke vedenja ter življenjskih slogov tako na lokalno kot tudi na globalno okolje</i>
cilj modula / programa (<i>aim</i>)	splošen opis namena poučevanja, tj. tega, kar želi učitelj doseči v okviru učnega procesa (napisani z vidika učitelja); primer: <i>podati splošen uvod v slovensko zgodovino dvajsetega stoletja</i>

7 Piscem učnih izidov v premislek

Ko vstopamo v družbo 5.0 – superpametno družbo, ki povezuje digitalni in fizični svet in pred nas postavlja izziv, kako etično uporabljati tehnologijo, da bo služila ljudem in reševala družbene izzive (Narvaez Rojas idr., 2021) –, nosimo kot izobraževalci dvojno odgovornost. Prva se nanaša na to, kar opisuje pričujoči priročnik: oblikovati učne izide in izobraževalne procese tako, da študente in druge slušatelje opolnomočimo za delo v stroki in za odgovorno delovanje v družbi. Uporaba smernic, kompetenčnih okvirjev in priročnikov je pri tem izjemno koristna – pomaga strukturirati učenje, omogoča primerljivost in skrbi, da poučevanje sledi razvoju v stroki. Toda ne pozabimo, da prava vrednost nastopi šele, ko oziroma če naše poučevanje, mentorstvo in raziskovanje dejansko prispevajo k razvoju kompetentnih, odgovornih in etično usmerjenih posameznikov, ki so sposobni reševati kompleksne družbene izzive.

Druga dimenzija naše odgovornosti je, da pri oblikovanju učnih izidov, izvajanju programov in raziskovanju ne gledamo zgolj na administrativne dosežke ali finančne rezultate, temveč na dejanski prispevek k razvoju posameznikov in skupnosti. Motivi za profesionalni angažma in kazalniki uspeha v akademskem svetu bi se morali premakniti od kvantitativnih – koliko projektov smo prijaviili, koliko denarja smo pridobili na razpisih, koliko objav je nastalo – h kvalitativnim: ali s svojim delom ustvarjamo dodano vrednost za stroko, študente in okolje, v katerem delujemo.

Le če smo tudi sami nosilci kulture modrosti, odgovornosti, poguma in sočutja, lahko pri študentih spodbujamo in usmerjamo dejanja in spremembe, ki bodo v družbi vodili v etično in odgovorno prihodnost.

Viri in literatura

- Ahmad, N., Toro-Troconis, M., Ibrahine, M., Armour, R., Tait, V., Reedy, K., ... & Inzolia, Y. (2023). CoDesignS education for sustainable development: A framework for embedding education for sustainable development in curriculum design. *Sustainability*, 15(23), 16460. <https://doi.org/10.3390/su152316460>
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives: complete edition*. Addison Wesley Longman, Inc.
- Barnett, R. (2004). Learning for an unknown future. *Higher education Research & development*, 23(3), 247-260. <https://doi.org/10.1080/0729436042000235382>
- Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does* (3rd edition). Maidenhead: Society for Research into Higher Education & Open University Press / McGraw-Hill Education. https://www.sarahnilsson.org/app/download/965826150/2_49657968-Teaching-for-Quality-Learning-at-University.pdf
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook 1: Cognitive domain* (pp. 1103-1133). New York: Longman.
- Cooper, C. (2006). Knowledge Management and Tourism. *Annals of Tourism Research*, 33(1), 47-64. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2005.04.005>
- Cooper, C. (2022). *Essentials of Tourism* (4th ed.). SAGE Publications.
- Cosgrove, J. & Cachia, R. (2025). *DigComp 3.0 – European Digital Competence Framework, fifth edition*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/0001149>
- Dewey, J. (1917/1996). Learning to earn: the place of vocational education in a comprehensive scheme of public education. In J.A. Boydston (Ed.), *The Collected Works of John Dewey, 1882-1953* (p. 144). Southern Illinois University Press.
- Dredge, D., Benckendorff, P., Day, M., Gross, M. J., Walo, M., Weeks, P. and Whitelaw, P. (2012). The philosophic practitioner and the curriculum space. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2154-2176. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2012.07.017>
- Edelheim, J., Joppe, M. and Flaherty, J. (Eds.). (2022). *Teaching tourism: Innovative, values-based learning experiences for transformative practices*. Edward Elgar Publishing. DOI: 10.4337/9781800374560
- European Commission (2015). *ECTS Users' Guide* (2015 edition). Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/da7467e6-8450-11e5-b8b7-01aa75ed71a1>
- Evropska komisija (n.d.-a). *Spretnosti in kompetence. ESCO – Evropska klasifikacija spretnosti, kompetenc, kvalifikacij in poklicev*. https://esco.ec.europa.eu/sl/classification/skill_main
- Evropska komisija (n.d.-b). *Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS)*. Evropska komisija. <https://education.ec.europa.eu/sl/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/european-credit-transfer-and-accumulation-system>
- Evropska komisija. (2022). *GreenComp: Evropski okvir kompetenc za trajnostnost* (G. Bianchi, U. Pisiotis & M. Cabrera, avtorji; Y. Punie & M. Bacigalupo, ur.). Urad za publikacije Evropske unije. <https://www.zrssi.si/pdf/greencomp.pdf>

- Evropska komisija (2006). *Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje: Evropski referenčni okvir* (Priporočilo 2006/962/ES). Uradni list Evropske unije. <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/5719a044-b659-46de-b58b-606bc5b084c1/language-sl>
- Evropski parlament in Svet Evropske unije. (2006). *Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2006/962/ES)*. Uradni list Evropske unije, L 394, 10–18. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2006.394.01.0010.01.SLV
- Flogie, A. (2023). *Bloomova digitalna taksonomija*. Inovativna pedagogika 5.0. <https://inovativna-sola.si/glagoli-po-bloomu/>
- Freire, P. (1992/2007). *Pedagogy of hope: Reliving Pedagogy of the oppressed*. Continuum. <https://archive.org/details/pedagogy-of-hope-reliving-pedagogy-of-the-oppressed/page/10/mode/2up>
- Hayes, S. & Tucker, H. (2022). Remaking a case for Philosophic Practitioner education. *Annals of tourism research*, 94, 103404. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2022.103404>
- Hayes, S. & Rangus, M. (2026). Microcredentials for philosophic practice in tourism?. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 38, 100600. <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2026.100600>
- Kennedy, D. (2015). *Pisanje in uporaba učnih izidov: praktični vodnik* (D. Grčar, prev.). Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja in Univerza v Mariboru. (Izvirno delo *Writing and using learning outcomes: A practical guide*, 2007)
- Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU (n.d.). *Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, različica 13.0*. Dostop 28. 1. 2026, s <https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=liberalni>
- Kosem, I., Arhar Holdt, Š., Krek, S., Čibej, J., Dobrovoljc, K., Gantar, P., Robida, N. (ur.) (n.d.). *Konkordančni korpusa Gigafida 2.2*, viri.cjvt.si/gigafida, dostop 28. 1. 2026 s <https://viri.cjvt.si/gigafida/liberalni?lemma=liberalen&type=basic&raw=liberalni>.
- Lantero, L., Finocchietti, C., & Petrucci, E. (2021). *Micro-credentials and Bologna key commitments: State of play in the European Higher Education Area*. MICROBOL Project. https://microcredentials.eu/wp-content/uploads/sites/20/2021/02/Microbol_State-of-play-of-MCs-in-the-EHEA.pdf
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: theory to practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 1997(74), 5–12. <https://doi.org/10.1002/ace.7401>
- Mottiar, Z. (2026). *Creating meaningful and purposeful learning experiences: Empowering tourism students to behave as global citizens*. V T. Špindler (ur.), *Proceedings of the TEDU25 Conference: Transforming Tourism and Hospitality through Education* (Brezice, Slovenia, 14–16 May 2025). Rokopis oddan v objavo.
- Narvaez Rojas, C., Alomia Peñafiel, G. A., Loaiza Buitrago, D. F. & Tavera Romero, C. A. (2021). *Society 5.0: A Japanese concept for a superintelligent society*. *Sustainability*, 13(12), 6567. <https://doi.org/10.3390/su13126567>
- Ngoc Ha, N. T., Van Dyke, N. & Spittle, M. (2025). Micro-credentials in higher education: perceived benefits for graduate employability and interest levels in micro-credentials for training employability skills. *Studies in Higher Education*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/03075079.2025.2516709>
- Oddelek za izobraževanje in študij UM (2022). *Z IKT podprto utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja ter nudenje povratnih informacij*. Univerza v Mariboru. <https://didakt.um.si/oprojektu/projektneaktivnosti/Documents/IKT-utrjevanje-preverjanje-ocenjevanje-povratne.pdf>
- Okuogume, A. & Toledano, N. (2024). Co-Creation in Sustainable Entrepreneurship Education: Lessons from Business–University Educational Partnerships. *Sustainability*, 16(6), 2272. <https://doi.org/10.3390/su16062272>
- Oblikovanje študijskih izidov (2019). Delavnice pedagoških sodelavcev FT UM, avla FT UM 25./26. 4. 2019 (interno gradivo FT UM).

- Polšak, A. (2021). Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev. *Geografija v šoli* (2/2021). <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-Y25Y2S12/300c1626-62f0-49b6-808c-5e66532acd8b/PDF>
- Shrivastava, S., Bardoe, E. A., Djurkovic, N., Rajendran, D. & Plueckhahn, T. (2022). Co-creating curricula with industry partners: A case study. *The International Journal of Management Education*, 20(2), 100646. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2022.100646>
- Skubic Ermenc, K., Biloslavo, R. in Mikulec, B. (2015). *Smernice za implementacijo in uporabo slovenskega ogrodja kvalifikacij in učnih izidov v praksi* (ur. Mikulec, B.). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Skubic Ermenc, K. in Mikulec, B. (2020). Koncept in umestitev učnega izida v slovenski visokošolski prostor. *Revija za elementarno izobraževanje*, 13 (Spec. Iss.), 105–128. <https://doi.org/10.18690/rei.13.Special.105-128.2020>
- Stres, Š. (2025, 13. december). *Kaj dobrega ste naredili za nas, navadne ljudi?* Sobotna priloga, Delo. <https://www.delo.si/sobotna-priloga/kaj-dobrega-ste-naredili-za-nas-navadne-ljudi>
- Svet Evropske unije (2022). *Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost* (2022/C 243/01). Uradni list Evropske unije. <https://cpi.si/wp-content/uploads/2024/03/Priporocila-EU-mikrodokazila.pdf>
- Štefanec, D. (2021). *Kompetence v kurikularnem načrtovanju splošnega izobraževanja* (zbirka: Razprave FF). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. <https://doi.org/10.4312/9789610604839>
- Thomas, E. (2009). Sustainable Development: The Challenges and Prospects for a Sustainability Curriculum. In: Fien, J., Maclean, R., Park, MG. (eds) *Work, Learning and Sustainable Development. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects*, vol 8. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-8194-1_6
- Tribe, J. (2002). The philosophic practitioner. *Annals of tourism research*, 29(2), 338–357. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00038-X](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00038-X)
- Tribe, J. (2026). *Education for Active Stewardship* [keynote nagovor]. Konferenca TEDU25: *Transforming Tourism and Hospitality through Education*, Brežice, Slovenia, 14.–16. 5. 2025.
- Tribe, J. & Paddison, B. (2021). Degrees of change: Activating philosophic practitioners. *Annals of Tourism Research*, 91, 103290. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2021.103290>
- Tucker, H. (2026). *Instilling hope through HOPE-FULL pedagogy* [keynote nagovor]. Konferenca TEDU25: *Transforming Tourism and Hospitality through Education*, Brežice, Slovenia, 14.–16. 5. 2025.
- UN Tourism. (2025). *Innovating undergraduate and graduate programmes in tourism: A multidisciplinary approach*. UN Tourism. <https://doi.org/10.18111/9789284427116>
- Univerza v Mariboru (2026). *Procesi notranjega upravljanja in spremljanja kakovosti krajsih izobraževanj in usposabljanj za pridobitev mikrodokazila na Univerzi v Mariboru, št. 012/2026/N 3/423-SF*. Oddelek za izobraževanje in študij, 21. 4. 2026. https://moja.um.si/vseživljenjsko-ucenje/Documents/2026.04.21-Procesi_kakovosti_krajsih_izobrazevanj_in_usposabljanj_za_pridobitev_MD_na_UM.pdf
- Univerza v Mariboru (2024). *Smernice za razvoj mikrodokazil na Univerzi v Mariboru 2.0*. Potrjeno s strani Komisije za izobraževanje in študij Senata Univerze v Mariboru, 24. 1. 2024. https://moja.um.si/vseživljenjsko-ucenje/Documents/2024.01.18-Smernice_za_razvoj_mikrodokazil_na_UM_2.0.pdf
- UNESCO (2005). *United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005–2014) – International Implementation Scheme*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000148654>
- UNICEF Slovenija (2025, 22. januar). *MLadi želijo sooblikovati politike za reševanje družbenih in okoljskih izzivov* [Spletna stran]. UNICEF Slovenija. <https://unicef.si/mladi-zelijo-sooblikovati-politike-za-resevanje-druzbenih-in-okoljskih-izzivov/>
- United Nations. (1993). *Agenda 21: Programme of action for sustainable development adopted at the United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, Brazil, 3–14 June 1992*. United Nations. <https://sdgs.un.org/sites/default/files/publications/Agenda21.pdf>

- Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2019). *EntreComp: Okvir podjetnostne kompetence* (Prirejeno po Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y. in Van den Brande, G., 2016, *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*; in McCallum, E., Weicht, R., McMullan, L. in Price, A., 2018, *EntreComp into Action: get inspired, make it happen*). Evropska unija. <https://www.zrss.si/pdf/entrecomp.pdf>
- Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2020). *LifeComp: Evropski okvir za osebno in socialno ključno kompetenco ter kompetenco učenje učenja* (Prvič izdano v angleščini leta 2020 kot *LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence*, Joint Research Centre, European Commission). Evropska unija. <https://www.zrss.si/pdf/lifecomp.pdf>

KAKO IZOBRAŽEVATI KOMPETENTNE IN HKRATI ODGOVORNE STROKOVNJAKE: OBLIKOVANJE UČNIH IZIDOV ZA KRAJŠA IZOBRAŽEVANJA IN DRUGE UČNE NAČRTE V TURIZMU IN ŠIRŠE

BILJANA BOŽINOVSKI, MARJETKA RANGUS

Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, Brežice, Slovenija
biljana.bozinovski@um.si, marjetka.rangus@um.si

Gre za priročnik za oblikovanje učnih izidov za krajša izobraževanja v sodelovanju med visokošolskimi zavodi in turističnim sektorjem ob upoštevanju načel uravnoteženega kurikula, kjer so zastopani nova znanja, praktične veščine in širše kritično mišljenje. Poudarek je na krajših izobraževanjih s področja turizma, vendar je priročnik mogoče aplicirati tudi na učne načrte za daljša izobraževanja in na druga področja. Podlaga za priročnik so smernice in Procesi notranjega upravljanja za krajša izobraževanja in usposabljanja Univerze v Mariboru kot tudi relevantna literatura in analiza učnih izidov krajših izobraževanj izbranih učnih enot s področja turizma skozi prizmo načel filozofsko ozaveščenega praktika. Vključene so dobre pedagoške prakse, predstavljene na mednarodni znanstveni konferenci o visokoškolskem izobraževanju Transforming Tourism and Hospitality through Education (TEDU25), metodološki vodnik za pisanje učnih izidov in evropske smernice za razvoj trajnostnih kompetenc.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ft.3.2026](https://doi.org/10.18690/um.ft.3.2026)

ISBN
978-961-299-199-9

Opomba:

Priročnik je nastal v okviru NOO projekta *Prožne oblike izobraževanja: zeleni prehod in turizem 5.0*, izvedenega na Fakulteti za turizem UM v letih 2023/24 in 2024/25.

Ključne besede:

krajša izobraževanja in
usposabljanja,
mikrodokazila,
učni izidi,
filozofsko ozaveščeni
praktiki,
trajnostne kompetence,
uravnoteženi kurikulum

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ft.3.2026](https://doi.org/10.18690/um.ft.3.2026)

ISBN
978-961-299-199-9

EDUCATING COMPETENT AND RESPONSIBLE PROFESSIONALS: DESIGNING LEARNING OUTCOMES FOR SHORT COURSES AND OTHER PROGRAMMES IN TOURISM AND BEYOND

BILJANA BOŽINOVSKI, MARJETKA RANGUS

University of Maribor, Faculty of Tourism, Brežice, Slovenia
biljana.bozinovski@um.si, marjetka.rangus@um.si

Note:

This handbook was produced as part of the NOO project "*Flexible Forms of Education: Green Transition and Tourism 5.0*," implemented at the Faculty of Tourism, University of Maribor, during the 2023/24 and 2024/25 academic years.

Keywords:

short courses and training programmes, micro-credentials, learning outcomes, philosophical practitioner, sustainability competences, balanced curriculum

This handbook provides practical guidance on designing learning outcomes for short courses developed collaboratively by higher education institutions and the tourism sector. It promotes a balanced curriculum integrating knowledge, practical skills and critical thinking. While focusing on tourism, its approach can also be applied to degree programmes and other fields. The handbook draws on the University of Maribor's guidelines and internal quality management processes for short courses and training, relevant literature, and an analysis of learning outcomes from selected tourism courses through the lens of the philosophical practitioner. It also incorporates good teaching practices presented at the international conference *Transforming Tourism and Hospitality through Education (TEDU25)*, methodological guidance on writing learning outcomes, and European frameworks for developing sustainability competences.

University of Maribor Press

Univerza v Mariboru

Fakulteta za turizem

